

Transparentnost Srbija
Transparency Serbia

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti

oktobar 2018. godine

Bilten broj 30/2018

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Pod lupom.....	7
Iscrpljivanje javnosti ustavnim promenama	7
Da li su javne nabavke krive za loš kvalitet hrane u školama?.....	8
Kako ministar odlučuje koga će smeniti.....	9
Ima li leka zloupotrebi imuniteta?	10
Zašto nema konkurencije.....	11
Inicijative i analize	13
Otvoreni podaci o javnim nabavkama	13
Otvaranje podataka o reviziji	14
Konferencije	16
Alarm izveštaj prE Ugovora o stanju vladavine prava u Srbiji.....	16
Lobiranje i zarobljavanje države	18
Antikorupcijsko savetovalište ALAC.....	20
Uticajni dužnici.....	20
Zoo higijena, ponovo	20
Pretnje zbog zahteva za pristup informacijama.....	20
Mediji	21
Ko sme da vidi rusko-srpski ugovor o železnici?	21
Sve manje ljudi prijavljuje korupciju	23
Vlast ćuti o preuzimanju beogradskog aerodroma.....	25

Aktivnosti

Delegacija Evropskog parlamenta, koja je boravila u Beogradu zbog sastanka Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje EU - Srbija, sastala se 29. oktobra 2018. sa predstavnicima nekoliko nevladinih organizacija koje prate procese značajne za evropske integracije Srbije. Nemanja Nenadić, predstavnik TS na ovom sastanku, ukazao je parlamentarcima iz Evrope na najaktuelnija pitanja borbe protiv korupcije. Pre svega, to je donošenje prvog Zakona o lobiranju, koji je trenutno u skupštinskoj proceduri, a kojim će se ispuniti samo delimično jedna od preporuka GRECO iz 2015. Naime, ovaj će zakon zaista obezbediti da lobiranje bude uređeno, ali ne i situacije kada zainteresovane strane žele da neposredno utiču na odluke organa vlasti, a ne preko lobista kao profesionalnih posrednika. On je govorio i o novom nacrtu Zakona o sprečavanju korupcije (Agenciji za borbu protiv korupcije), a koji je lošiji od prethodnog nacrta iz 2016. Takođe je ukazao na opasnosti koje nose neki od amandmana na Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja. Pozvao je evropske parlamentarce da podrže amandmane na Rezoluciju EP o Srbiji, koja se donosi povodom godišnjeg izveštaja Evropske komisije. U amandmanima, koji su delom sačinjeni i na osnovu doprinosa organizacija civilnog društva, potpunije se sagledava stanje stvari u Srbiji i ključni izazovi za predstojeći period. Kroz pitanja i odgovore poslanika i NVO bilo je reči i o drugim pitanjima, kao što su ustavne promene u oblasti pravosuđa, građanski aktivizam, rad sindikata i pokazatelji ekonomske situacije.

Koalicija prEUgovor [predstavila](#) je 25. oktobra izveštaj o napretku u poglavljima 23 i 24. Zarobljavanje države narušava prava građana Srbije i predstavlja glavni problem napretka na putu ka Evropskoj uniji, zaključeno je na predstavljanju. Delove izveštaj o borbi protiv korupcije predstavio je programski direktor TS Nemanja Nenadić. Detaljnije u poglavlju "Konferencije".

U sredu, 24.10.2018. u Podgorici je održana završna regionalna konferencija "Finansijske istrage u Srbiji, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori". Reč je o projektu koji su zajedno sprovedli podgorički Centar za monitoring i istraživanje (CeMI), Transparentnost Srbija iz Beograda i Asocijacija za demokratske inicijative iz Sarajeva.

Nemanja Nenadić, kao autor dela studije o finansijskim istragama koji se odnosi na Srbiju predstavio je ključne nalaze i preporuke iz ove studije. Između ostalog, on je ukazao na to da je zakonodavna reforma, sprovedena krajem 2016, sa efektom od marta 2018, a koja se jednim delom odnosi na finansijske istrage i na represiju korupcije, i da ona još uvek nije donela vidljivije rezultate. To se naročito odnosi na novouspostavljena četiri tužilačka odeljenja koja su preuzela nadležnosti na planu borbe protiv korupcije od svih drugih osnovnih i viših javnih tužilaštava, a gde su podaci o uspešnosti mera još uvek nepotpuni.

Sama rešenja u vezi sa novom organizacijom nisu najsrećnija, jer se javio problem gomilanja i nerešavanja predmeta iz perioda pre 1. marta 2018, pre nego što su nova odeljenja postala nadležna. Takođe, upućivanje na rad u posebna tužilačka odeljenja neki od njih ne smatraju dobrim rešenjem, jer smanjuje samostalnost u odlučivanju usled nesigurnosti položaja.

Na strateškom planu, početni polet koji je donelo usvajanje Strategije istraga finansijskog kriminala za period 2015-16 nije nastavljen čak ni donošenjem akcionog plana za taj period, a kamoli donošenjem nove strategije koja bi bavila rešavanjem aktuelnih problema i sprečavanjem da do problema dođe u budućnosti. Zbrka do koje dovodi korišćenje različitih termina za iste stvari, ili sličnih termina za različite stvari, a što je naširoko prisutno u toj strategiji, ostavila je veliki deo javnosti i jedan deo profesionalaca u dilemi oko širine obuhvata pojma „finansijske istrage“ i eventualne razlike koju bi trebalo napraviti u odnosu na „istragu finansijskog kriminala“.

Finansijske istrage, proaktivno postupanje i praćenje toka novca figuriraju među najvišim prioritetima Evropske komisije u posmatranim oblastima. Usled toga, EK pomno prati napredak i prikuplja i one podatke koje državni organi Srbije ne objavljuju redovno. Finansijske istrage se prate kroz poglavlje 23 i poglavlje 24, što uključuje veći broj aktivnosti u vezi sa poboljšanjem propisa, jačanjem kapaciteta i saradnje. Uspešnost primene uspostavljenih mera procenjuje se u godišnjem izveštaju o napretku, gde se najveće kritike u vezi sa poglavljem o bezbednosti tiču upravo nedovoljnog sprovođenja finansijskih istraga.

U praksi, finansijske istrage i oduzimanje imovine stečene kriminalnim aktivnostima donose neke rezultate, ali bi oni mogli biti bolji. Između ostalog, problem predstavlja mogućnost brzog iznošenja nezakonitih sredstava van zemlje, ne samo nakon što se javi sumnja u krivično delo, već od samog početka. Naime, jednom kada je uspostavljen sistem kontrole, prirodno je očekivati da će i kriminalci radije birati da svoje nelegalne prihode ulažu i drže na nekom sigurnijem mestu.

Obuke koje su dobili tužioci i predstavnici drugih organa u vezi sa praćenjem finansijskih tokova i proaktivnim postupanjem, kao i svaki vid specijalizacije mogu biti od koristi za smanjenje broja grešaka i efikasniji rad. Ono što je nedostajalo i pre i posle tih obuka je rešenost za ispitivanje „osetljivih“ slučajeva korupcije, naročito u situacijama kada nije podneta krivična prijava.

Veliki problem u koji je Srbija zapala u vezi sa borbom protiv pranja novca i finansiranja terorizma, (poseban nadzor od strane FATF). Činilo se da bi problem mogao da bude otklonjen nakon početka primen novih zakonskih rešenja u toj oblasti i posle ažuriranja nacionalne procene rizika, ali do toga još uvek nije došlo.

U okviru projekta "Finansijske istrage kao sredstvo za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije", 22. i 23. oktobra, organizovana je i studijska poseta predstavnika tužilaštava i pravosuđa iz Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine Ljubljani i Zagrebu.

Delegacija tužilaštava i sudstva iz Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine, posetila je Specijalno tužilaštvo Republike Slovenije, gde su o zakonskim okvirima i praksi razgovarali sa Harijem Furlanom,

rukovodiocem Tužilaštva, kao i sa njegovom zamenicom Darijom Slibar. O konkretnim slučajevima i praksi govorio je državni tužilac u odeljenju za finansijske istrage Luka Grasel.

Tokom posete Državnom tužilaštvu Hrvatske i USKOK-u, sa članovima delegacije razgovarale su predstavnice Ureda za suzbijanje korupcije i organizovanog kriminala na čelu sa zamenicom Ureda Natašom Đurović.

Godišnja skupština Transparency International održana je 20. i 21. oktobra u Kopenhagenu. U radu Skupštine učestvovali su predstavnici ogranaka TI iz gotovo 100 zemalja sa svih kontinenata. Ovaj put biran je jedan član Odbora direktora TI, doneto je nekoliko rezolucija o svetski aktuelnim pitanjima, među kojima su bezbednost novinara i antikorupcijskih aktivista, kao i potreba da se ispitaju informacije o izbegavanju poreza i mogućoj korupciji u poslovanju banaka i finansijskih investitora u zemljama zapadne Evrope, a obeleženo je i 25 godina rada TI. Predstavnik Transparentnosti Srbije na ovom skupu, Nemanja Nenadić, učestvovao je u radionicama koje se odnose na finansiranje političkih stranaka i kampanja, lobiranje i korišćenje otvorenih podataka, gde je razmenio iskustva Srbije, naročito sa predstavnicima ogranaka TI iz zemalja srednje i istočne Evrope koji rade na sličnim projektima. Predstavnici TI iz zemalja članica EU pokrenuli su inicijativu u vezi sa predstojećim izborima za EU parlament, kroz obraćanje potencijalnim poslanicima, kako bi se njihovim samoobavezivanjem stvorila veća podrška za delotvorne antikorupcijske mehanizme u Uniji.

U okviru projekta "Podrška izradi Lokalnog antikorupcijskog plana (LAP) u Novom Pazaru", održane su dve sednice radne grupe, 2. i 3. oktobra, na kojima su razmatrane prve četiri oblasti iz Modela LAP-a. Naredne sednice zakazane su za 6. i 7. novembar.

Predstavnik TS Zlatko Minić prisustvovao je 23. oktobra sastanku Zajedničkog konsultativnog odbora za civilno društvo EU-Srbija. U debati na temu "Omogućavanje građanskog prostora i pregled situacije u civilnom društvu u Srbiji"

Minić je ukazao na problem fingiranja javnih rasprava i dijaloga između vlasti i civilnog društva kroz primer Zakona o sprečavanju korupcije, koji treba da zameni Zakon o Agenciji za borbu protiv korupcije. Nakon trogodišnjeg čekanja i rada radne grupe, u kojoj su bili predstavnici OCD, nacrt zakona objavljen je 2016. godine. Bio je to tekst koji je predstavljao značajan iskorak u odnosu na važeći zakon, iako nekoliko važnih predloga Agencije, kao ni Transparentnosti, nije prihvaćeno. Usledila je pauza, da bi se u julu 2018. godine pojavio novi nacrt, izrađen bez učešća predstavnika OCD, a nakon izbora novog rukovodstva Agencije. Taj tekst jedva da je doneo nešto novo u odnosu na važeći zakon, a neupredivo je lošiji od onog iz 2016. godine. TS je poslala više od 30 amandmana - konkretnih predloga za unapređenje, kritikujući javno novi nacrt, na šta je ministarka pravde reagovala odbacujući kritiku kao "paušalnu" i pre nego što je bilo ko razmotrio amandmane. Predsednica Vlade, na sastanku sa predstavnicima OCD, koji je koincidirao nekoliko dana nakon medijske prepiske TS i ministarke, nije iskazala interesovanje da razmotri predloge i doprinese da se nacrt unapredi, već je navela da se zakon može i kasnije ponovo menjati.

Minić je, takođe, potvrdio da GONGO - "vladine nevladine organizacije" - služe za izvlačenje novca na konkursima, ali da se one i njihovi "lideri" koriste i kako bi u provladinim medijima stvarali lažnu sliku prisustva NVO sektora, koji pri tom hvali sve poteze predsednika, ali kako bi tu sliku predstavljali međunarodnim organizacijama i delegacijama sa kojima im sastanke organizuju ministarstva i drugi državni organi.

U okviru IPA [projekta](#) za prevenciju i borbu protiv korupcije, od 8. do 11. oktobra, održan je niz seminara na temu "Prevencija i borba protiv korupcije na lokalnom nivou – koordinacija i saradnja". Ovaj put učesnici su bili predstavnici lokalnih samouprava i nevladinih organizacija sa područja Vojvodine i iz Beograda i okoline. Predavači su bili Nemanja Nenadić, programski direktor Transparentnosti, Simona Habič, koja je godinama radila u slovenačkoj podružnici Transparency International i Marijana Obradović, pomoćnica direktora Agencije za borbu protiv korupcije, zadužena za prevenciju.

Kroz predavanja i praktične vežbe polaznici su razmenili svoja iskustva i stekli nova znanja u vezi sa izradom i primenom lokalnih antikorupcijskih planova, prijavljivanjem korupcije, komunikacijom i koordinacijom aktivnosti opština i nevladinog sektora i o borbi protiv korupcije uopšte. Ovu priliku smo iskoristili da upoznamo polaznike i sa nalazima i preporukama TS za povećanje javnosti rada lokalnih samouprava, za sprovođenje javnih nabavki i javno – privatnih partnerstava, odnos prema medijima, izradu planova integriteta i po drugim pitanjima.

U okviru IPA projekta za prevenciju i borbu protiv korupcije, na pravosudnoj akademiji u Beogradu održana je 11. oktobra 2018. i radionica na temu sukoba javnog i privatnog interesa. U radu je učestvovalo preko 20 predstavnika nevladinih organizacija i akademaca, koji su razmatrali konkretne primere postupanja iz prakse Agencije u rešavanju sukoba interesa, kao i primere koji su im poznati iz njihovog rada i iz medija. Predavači, među kojima i Nemanja Nenadić, izložili su pravni i teorijski okvir za sukob interesa, iskustva Slovenije u rešavanju ovih pitanja i planove za izmene propisa iz ove oblasti.

Transparentnost Srbija, zajedno sa 45 organizacija civilnog društva, podržala je zahtev da se izbor novih članova upravnih odbora RTS i RTV učini dostupnim javnosti. Kako bi se izbegle kontroverze i prigovori delova stručne i najšire javnosti koje su obeležile prethodna imenovanja članova upravnih odbora JMU, organizacije civilnog društva pozvale su Savet REM-a da izbor učini transparentnim tako što će:

- Po isteku roka za podnošenje kandidatura, objaviti na svom sajtu kriterijume izbora, radne biografije i eventualnu prateću dokumentaciju kandidata, kao i podatke o njihovim predlagачima (uz zaštitu ličnih podataka);
- Organizovati javne razgovore s kandidatima u užem izboru;
- Na sajtu REM-a objaviti zapisnik i snimak sednice Saveta REM-a na kojoj su birani novi članovi UO JMU, i obrazloženje odluka/izbora.

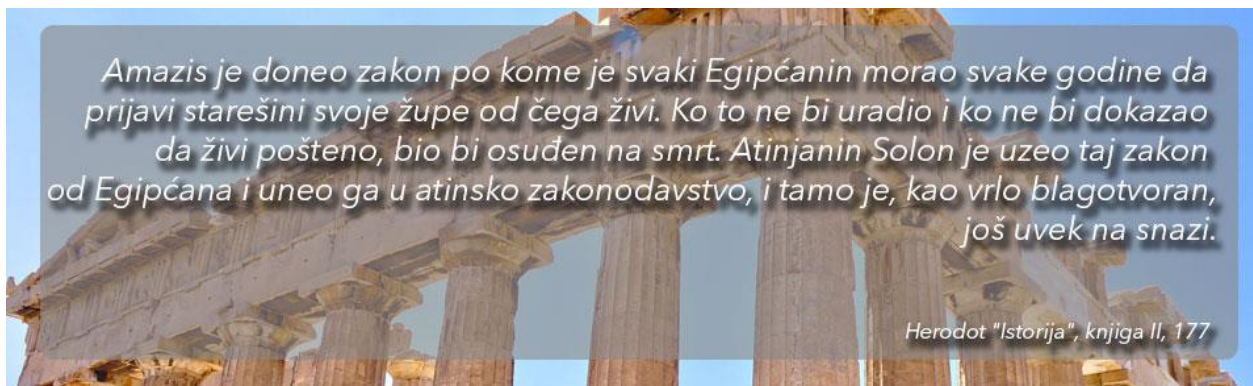
I u proteklom mesecu objavili smo nekoliko odgovora koje smo dobili od državnih organa u vezi sa slučajevima ukazivanja na korupciju u medijima. Možete ih pogledati na stranici [Inicijative i analize](#),

gde smo objavili i nekoliko inicijativa državnim organima u vezi sa izmenama propisa o kojima se vodi javna rasprava. Takođe, tu je i rešenje Poverenika po žalbi protiv grada Beograda zbog odbijanja da dostave podatke o sastanku u vezi sa izgradnjom "Tesla grada", kao i izveštaj (na engleskom) o zarobljavanju policije, tužilaštva i sudstva - [When law doesn't rule- State capture of the judiciary, prosecution, police in Serbia](#)

Antikorupcijsko savetovalište (ALAC) Transparentnosti Srbija u prethodnom periodu imalo je 84 nova slučaja - 33 na osnovu telefonskih poziva na besplatni broj 0800 081 081, i 21 na osnovu informacija dobijenih na mejlove ts@transparentnost.org.rs i savetovaliste@transparentnost.org.rs, poštom, na osnovu direktnog kontakta ili na osnovu informacija pronađenih u pres klipingu i na internetu. U biltenu predstavljamo dva slučaja iz prakse Savetovališta.,

U oktobru je objavljeno 295 vesti ili priloga o aktivnostima naše organizacije odnosno vesti u kojoj su citirani stavovi predstavnika TS.

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnoj sedmici:

Pod lupom

Iscrpljivanje javnosti ustavnim promenama

18. oktobra 2018.

Četvrti nacrt ustavnih amandmana o pravosuđu kritikovala su u zajedničkom [saopštenju](#) strukovna udruženja sudija i tužilaca, kao i udruženja koja se bave zaštitom ljudskih prava. Njihov zaključak je da promene ne otklanjanju politički uticaj na pravosudne organe.

„Predloženom verzijom amandmana se, kao i prethodnom, smanjuje broj sudija i tužilaca u pravosudnim savetima u odnosu na postojeće ustavno rešenje, a povećava broj članova ovih saveta izabranih od političke većine,“ – kaže se između ostalog u saopštenju – i dodaje da „četvrta verzija Nacrta ustavnih amandmana predstavlja još jedan korak u postupku iscrpljivanja domaće javnosti ustavnim promenama“.

Oni su istakli i da „podrška nacrtu amandmana od strane strukovnih i profesionalnih organizacija nastalih u toku ustavnih promena ne može da promeni činjenicu da nacrt nije usklađen sa mišljenjem Venecijanske komisije i ostalih relevantnih tela Saveta Evrope i da predstavlja korak nazad u odnosu na dostignuti nivo depolitizacije pravosuđa“.

Transparentnost Srbija je već [reagovala](#) na četvrti nacrt, sa sličnim argumentima. Ukazali smo da nije stvar samo u tome što su ustavna rešenja problematična sa stanovišta postizanja proklamovanog cilja, već da nije ni obrazloženo zašto predlagač smatra da će pravosuđe biti slobodnije od političkog uticaja, ukoliko u

budućim pravosudnim savetima udeo sudija i tužilaca koji su izabrani na predlog svojih kolega bude manji nego što je danas.

Odsustvo takvog obrazloženja onemogućava da se uopšte vodi argumentovana diskusija sa predlagačem o tome da li se ustavnim amandmanima postiže cilj. Zbog toga se sa pravom govori o iscrpljivanju javnosti ustavnim promenama.

Pošto se promene Ustava vrše i pravosuđe oslobađa od političkih uticaja radi građana, koji će se o njima izjašnjavati na referendumu, građani moraju dobiti odgovor na ključna pitanja da bi takvo odlučivanje imalo smisla. U suprotnom, njihova odluka će zavisi od toga koliko su pristalice ili protivnici predloženih rešenja dobili priliku da svoje stavove iznesu u najpopularnijim medijima, ili od drugih nerelevantnih okolnosti, kao što je generalna podrška ili protivljenje predlozima aktuelne vlasti

Da li su javne nabavke krive za loš kvalitet hrane u školama?

10. oktobra 2018.

Često se može čuti teza da su javne nabavke krive za loš kvalitet hrane koju dobijaju đaci u školama. Tako je jedna direktorka nedavno [izjavila](#) da je „problem što škole na javnim nabavkama moraju da izaberu najjeftiniju ponudu“, da je „takvu ponudu dala i firma koja je 2016. bila odgovorna za trovanje dece“. „Škola nema nikakav mehanizam odbrane kad ti on ponudi ručak za 155 dinara... To su neke damping cene, a jabuke su bile kao klikeri“ „Najbolja varijanta i za ishranu, ali i za rekreativne nastave, ekskurzije, izlete i sve drugo, jeste da ne ide na javnu nabavku, nego da roditelji odlučuju i izaberu ponudu koja je najbolja. Izabereš one koji pružaju kvalitetnu uslugu i tačka, a kao pokriće za to imaš podršku Saveta roditelja“.

Pošto roditelji na kraju plaćaju hranu koju će njihova deca da jedu, nema ničeg logičnijeg od toga da oni sami, to jest njihovi predstavnici u Savetu roditelja, odaberu šta će se kupovati. Međutim, to nikako ne znači da odluka Saveta roditelja treba da posluži samo kao pokriće da se zaobiđe primena Zakona o javnim nabavkama. Kao što zainteresovani roditelji postavljaju uslove pred dobavljače, kriterijume na osnovu kojih će među njima da izvrše izbor, i traže da se poštuje ugovoreni kvalitet isporučene robe, to isto može bi mogla i trebalo da uradi i škola.

Naime, Zakon o javnim nabavkama uopšte ne obavezuje da se kupi najjeftinije, već daje mogućnost da se postave kriterijumi tako da se kupi i nešto što je skuplje ako donosi bolji kvalitet.

Stvar je u tome da naručioci te kvalitete koji će biti predmet ocenjivanja treba da definišu unapred i u skladu sa realnim potrebama, kako bi odluka o izboru najpovoljnije ponude bila validna. To zahteva dodatan trud, pa je naručiocima lakše da se izgovaraju da su „morali da kupe najjeftinije“ nego da „stave na papir“ kriterijume koje primenjuju pri odlučivanju.

Prihvatanje robe koja je lošeg kvaliteta, takođe nema nikakve veze sa primenom kriterijuma najniže cene već sa odsustvom provere ili nedovoljno jasno postavljenim uslovima javne nabavke.

Tako, ako je katering firma isporučila deci „jabuke kao klikere“, problem može biti u tome što je škola propustila da u uslovima tendera precizira minimalnu veličinu i/ili nutritivnu vrednost tih jabuka ili što je propustila da reklamira kršenje ugovorne obaveze i naplati štetu, a ne u tome što je prihvaćena najniža cena.

Kako ministar odlučuje koga će smeniti

6. oktobra 2018.

[Najava ministra Šarčevića](#) da će biti smenjeno više od 30 direktora škola zbog korupcije ili kršenja zakona bi bila dobra vest, da nije praćena ministrovim izjavama koje ukazuju na pogrešno tumačenje propisa a u jednom slučaju i na mogući pritisak na istražne organe.

MINISTAR PROSVETE NAJAVIO: Direktori "lete" iz fotelja

Lj. BEGENIŠIĆ | 05. oktobar 2018. 23:35 | Komentara: 2

Smene nakon prijava za nepotizam i korupciju u školama. Agencija za borbu protiv korupcije preporučila smenu više od 30 rukovodilaca u obrazovanju

Preporučite 51 | Podelite | Tweet | G+

U toku je konkurs za novog direktora Ekonomsko-trgovačke škole u Novom Pazaru

SRODNE VESTI

Direktori škola koji su zapošljavali rodbinu, uzimali mito, sakrivali imovinu ili na

Kada je reč o smeni direktora na osnovu preporuka Agencije za borbu protiv korupcije, ministar naizgled logično rezonuje.

Ako je direktor zaposlio svoje dete ili neko povezano lice sa njim ili sa članovima školskog odbora, razrešiće se, osim kada je zaposlen jedini ili najbolji kandidat. Ovakav pristup je samo naizgled ispravan. Naime, ako je neki direktor škole prekršio procedure zapošljavanja i zaposlio je preko veze kandidata koji *nije najbolji*, onda takav konkurs mora da bude poništen, a direktor krivično gonjen za zloupotrebu službenog položaja.

Drugim rečima, tada više lopta ne bi bila na terenu antikorupcijske agencije i ministra prosvete da daju preporuke i rešavaju po preporukama, već bi slučaj morao da bude prijavljen javnom tužiocu.

Pitanja o kojima je Agencija rešavala u slučajevima sukoba interesa imaju u svojoj srži nešto drugo – da li je funkcioner (u ovom slučaju direktor škole), koji se nalazi u situaciji da odlučuje o interesima nekog lica sa kojim je povezan, *prijavio* da ima sukob interesa (Agenciji za borbu protiv korupcije i telu koje vrši nadzor nad njegovim radom) i da li je sačekao da dobije mišljenje o tome da li može dalje da postupa u vezi sa tim konkursom ili zbog sukoba interesa donšenje odluke o zapošljavanju treba da prepusti nekom drugom. Pred Agenciju dolaze slučajevi u kojima su funkcioneri propustili da obelodane sukob interesa, već su nastavili da postupaju kao da ga nema.

Bilo bi veoma korisno da Agencija reaguje na ovu izjavu ministra, kako bi otklonila stvaranje konfuzije u javnosti.

Takođe, i [izjava ministra](#) da još neće smenjivati uhapšenog direktora tehničke škole u Kragujevcu osumnjičenog za primanje mita dok "policija kaže svoje" naizgled deluje kao da ministar želi da poštuje presumpciju nevinosti.

Ministar nije pravnik (završio je geografiju i specijalizovao se za zaštitu životne sredine) i možda ne pravi razliku između trenutka kad "policija kaže svoje", odnosno završi istragu i pravosnažnog okončanja sudskog postupka.

Međutim, ocene da se "neke stvari tu ne uklapaju" i da "priča nije sasvim čista", koje je doneo nakon što je "zatražio sve podatke o ovom slučaju", uz argumente da je "direktor iz veoma imućne porodice" i da "novac za koji ga terete da je primio kao mito nije nađen" deluje kao pritisak i na istražne organe i na one koji bi trebalo da u daljoj proceduri odlučuju šta se "uklapa" i šta je "čisto".

Ovakve izjave se "ne uklapaju" u ideju o policiji, tužilaštvu i sudstvu koji rade bez uplitanja i pritiska izvršne vlasti i deluje kao da "nije sve čisto" u toku informacija iz istrage na relaciji MUP - ministar prosvete. Stoga bi bilo bolje da se ministar zadržao na izjavi da će sačekati da se okonča istraga ili sudski postupak i najavi da će potom postupiti u skladu sa zakonom.

Ima li leka zloupotrebi imuniteta?

3. oktobra 2018.

U sklopu skupštinske rasprave, šef poslaničke grupe vladajuće SNS, a inače po profesiji profesor prava, Aleksandar Martinović, je „[upitao Šabića](#)“ (poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti) „kada će prestati da radi protiv interesa sopstvene države, a za račun stranih obaveštajnih službi, jer ne prima platu od stranih obaveštajnih službi već iz državnog budžeta“.

Ova rečenica, u kakvom god kontekstu da je data, bez obzira na upitan oblik (jer pitanje „kada će prestati“ sadrži nesumnjivu tvrdnju o radu za strane obaveštajne službe), predstavlja optužbu da je visoki državni funkcioner, koga je izabrala Narodna skupština, počinio teško krivično delo.

Naime, prema članu 315. st. 3) Krivičnog zakonika „Ko stupi u stranu obaveštajnu službu, prikuplja za nju podatke ili na drugi način pomaže njen rad, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.“ Krivično delo za koje je Martinović optužio Šabića je utoliko teže zato što je takva optužba izneta protiv državnog funkcionera koji na osnovu zakona ima pravo pristupa i tajnim podacima najvišeg ranga, i kojem je Bezbednosno informativna agencija za to [izdala odgovarajući sertifikat](#). Kada bi ove optužbe bile istinite, to bi značilo da su i najviše državne tajne izložene riziku odavanja „stranim tajnim službama“. Reakcije javnog tužioca na iznošenje ovako uznemirujućih optužbi za sada nema, a moralo bi da je bude, bez obzira na to koliko javni tužilac drži do istinitosti onoga što govori narodni poslanik Martinović. To bi bio jedini pouzdan način da se utvrdi da li su optužbe istinite ili lažne i li uopšte funkcionise sistem bezbednosnih provera koje vrši BIA.

Jedan od razloga zbog kojeg se ne pridaje veliki značaj istinitosti onog što je izgovoreno za skupštinskom govornicom mogao bi biti preširoko određeni imunitet.

Prema članu 103. Ustava Srbije, narodni poslanik uživa imunitet i „ne može biti pozvan na krivičnu ili drugu odgovornost za izraženo mišljenje ili glasanje u vršenju svoje poslaničke funkcije“. Ako se pod pojam „izraženog mišljenja“ podvede sve ono što narodni poslanik izgovori na skupštinskoj sednici, to bi značilo da narodni poslanici, za razliku od drugih građana, ne mogu da odgovaraju za krivično delo „lažnog prijavljivanja“, kada nekog označe kao počinioca krivičnog dela, a znaju da nije kriv. Usled odsustva odgovornosti, verodostojnost takvih izjava bitno gubi na snazi. S druge strane, posledica odsustva odgovornosti je ogroman prostor za zloupotrebu skupštinske governance kroz iznošenje neutemeljenih optužbi protiv prisutnih i odsutnih ljudi.

Ovaj slučaj je dobra prilika da se podsetimo da jedna od neispunjenih preporuka Grupe zemalja za borbu protiv korupcije (GRECO – koji funkcioniše u okviru Saveta Evrope) iz 2015. odnosi na „donošenje Kodeksa ponašanja narodnih poslanika“. Od ovog Kodeksa GRECO očekuje da bi mogao da pomogne rešavanju složenih pravnih pitanja kao što je sukob interesa u vršenju poslaničke funkcije. Kao što je ranije najavljivano, Kodeks bi se bavio i pitanjima etike i ponašanja članova zakonodavnog tela. Potpuno je jasno već sada da su bilo kakva očekivanja o tome da bi Kodeks mogao da nešto suštinski promeni nerealna, ali politička volja ne postoji čak ni za donošenje takvog akta, čije kršenje ne bi povlačilo prave sankcije.

Međutim, kako Srbiji svakako predstoje izmene Ustava, to će biti prava prilika da se suštinski preispita sadašnji koncept imuniteta i da se suzi tamo gde se sada koristi protivno svrsi zbog koje je uveden.

Zašto nema konkurencije

2. oktobra 2018.

Vest da je samo jedna firma - kineska kompanija „Šandong“, dala ponudu na poziv Grada Beograda za partnerstvo u izgradnji četiri podzemne garaže jeste loša.

Ne zbog toga što je reč o toj firmi, već zato što svaka situacija u kojoj se na otvorenom nadmetanju za dobijanje posla sa državom javi samo jedan ponuđač ukazuje na to da naručilac posla nešto nije uradio kako treba – da su uslovi postavljeni suviše oštro, da potencijalni kandidati nisu bili adekvatno informisani, da kandidati nisu uvereni u to da će nadmetanje biti zaista otvoreno i pošteno zbog prethodnih iskustava ili zbog saznanja o uobičajenom načinu poslovanja i slično.

Vesić: Kompanija iz Kine dala ponudu za koncesiju za garaže

PONEDELUK, 01. OKT 2018, 15:39 - 18:56

IZVOR:
TANUŠ

Kineska kompanija "Šandong" jedina je dala ponudu na poziv grada Beograda za partnerstvo u izgradnji četiri podzemne garaže i to Studentski trg, Trg Republike, Kosovska i Fruškogorska, izjavio je zamenik gradonačelnika Goran Vesić.

Goran Vesić je rekao da komisija za sprovođenje ovog procesa ima rok do 23. oktobra da razmotri ponudu i da donese odluku o prihvatanju ili odbijanju iste.

U tom pogledu, loš signal potencijalnim partnerima za javno privatna – partnerstva i javne nabavke svakako predstavlja to što je nekoliko poslova koji su među najvećima ugovoreno kroz direktne pogodbe, a bez nadmetanja. Osnov za to je pronađen u međudržavnim sporazumima, zbog čega uopšte nisu bili primenjeni domaći zakoni, a među njima pre svega Zakona o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama.

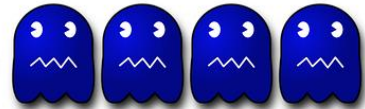

Na taj način je, podsećamo, dogovoren privatni partner za projekat „Beograd na vodi“, za transformaciju „JAT“ u „Air Serbia“, za izgradnju novog bloka termoelektrane u Kostolcu, za pojedine deonice autoputa, a nedavno i za modernizaciju pruge prema Budimpešti. Takav vid poslovanja države, koje se pri tom promoviše kao vrhunski nacionalni interes verovatno utiče i na odnos nekih drugih potencijalnih investitora i poslovnih partnera države, tako da se ustežu da podnesu ponude ako nemaju naznake da bi mogli biti izabrani.

Transparentnost – Srbija je dala [predloge](#) za unapređenje propisa o javnom privatnom partnerstvu i koncesijama u kojima smo između ostalog predložili: proširenje kruga informacija koje se objavljuju o postupku javne nabavke koji prethodi zaključenju ugovora o javno-privatnom partnerstvu; zabranu da budu označene kao tajne odredbe ugovora ili delovi drugih dokumenata u kojima se propisuju ili obrazlažu obaveze javnog partnera; obaveza praćenja sprovođenja ugovora o JPP i prikupljanja informacija od zainteresovanih lica.

Transparentnost Srbija

Inicijative i analize

Otvoreni podaci o javnim nabavkama

28. oktobar 2018.

Transparentnost Srbija dostavila je Upravi za javne nabavke primedbe i predloge u okviru javne rasprave o izmenama Zakona o javnim nabavkama. Jedan od predloga je u vezi sa otvorenim podacima, odnosno objavljivanjem podataka u mašinski čitljivom obliku i omogućavanjem da se pretražuju i upoređuju za odabranu grupu javnih nabavki na Portalu javnih nabavki.

Naime, Nacrt Zakona predviđa objavljivanje velikog broja podataka koji se odnose na pojedinačne postupke javnih nabavki, planove javnih nabavki i izveštaje o sprovedenim javnim nabavkama, kao i o onim nabavkama na koje se Zakon ne primenjuje. Nacrt takođe sadrži odredbe koje postavljaju kao pravilo elektronsku komunikaciju i korišćenje Portala javnih nabavki od strane naručilaca, ponuđača, nadležnih državnih organa, ali i svih drugih zainteresovanih lica.

Zakon o elektronskoj upravi u članu 27. „Portal otvorenih podataka“ propisuje je da je organ (pojam se u velikoj meri podudara sa pojmom naručioca u smislu Zakona o javnim nabavkama) „dužan da na Portalu otvorenih podataka objavljuje otvorene podatke iz delokruga svoje nadležnosti na način koji omogućava njihovo lako pretraživanje i ponovnu upotrebu.“ Međutim, „u svrhu ponovne upotrebe organ nema obavezu da otvorene podatke izradi ili prilagodi ako to zahteva nesrazmeran utrošak vremena ili sredstava“.

Dalje je propisano da se pristup otvorenim podacima omogućava bez naknade, da Portal vodi i održava „nadležni organ“ i da „Bliže uslove o uspostavljanju i načinu rada Portala otvorenih podataka, uključujući organizacione i tehničke standarde, uređuje Vlada.“ Rok za donošenje ovog podzakonskog akta istekao je 14. oktobra 2018.

Kako se može videti iz navedenog, organi vlasti imaju obavezu da sopstvene otvorene podatke objavljuju na centralnom Portalu otvorenih podataka. Međutim, objavljivanje podataka na jednom mestu ne predstavlja prepreku da oni budu objavljeni još negde. Konkretno, kada je reč o podacima koji se odnose na javne nabavke, nema prepreke, niti bi bilo suprotno ciljevima Zakona o elektronskoj upravi kada bi isti podaci bili objavljeni i na veb prezentaciji organa, odnosno na Portalu javnih nabavki.

Unošenje [odredaba koje je predložila TS](#) u Zakon o javnim nabavkama je sa druge strane neophodno kako bi organi vlasti – naručioci - uopšte objavljivali otvorene podatke. Isto važi za buduću Kancelariju za javne nabavke (trenutno Uprava) i za Republičku komisiju za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki. Naime, trenutno, a tako bi bilo i nakon usvajanja novog Zakona u tekstu aktuelnog nacrta, podaci bi bili objavljeni u otvorenom i mašinski čitljivom obliku jedino ukoliko to sami organi učine.

Alternativno, u jednom delu, do takvog cilja bi mogli da dovedu i akt iz člana 184. Nacrta („Služba Vlade nadležna za projektovanje, usklađivanje, razvoj i funkcionisanje sistema elektronske uprave priprema

uputstvo za korišćenje Portala javnih nabavki. Korisnici su obavezni da koriste Portal javnih nabavki, u skladu sa odredbama ovog zakona i uputstvom za korišćenje Portala javnih nabavki i isključivo su odgovorni za istinitost i tačnost unetih podataka.“) ili tehnička rešenja budućeg Portala javnih nabavki.

Međutim, jedini način da se obezbedi da Uputstvo predvidi takva rešenja, jeste da se stvori zakonska obaveza. U pogledu objavljivanja podataka o radu Republičke komisije, budući da aktuelni Nacrt ne predviđa uopšte objavljivanje izveštaja, bilo je potrebno propisati kako obavezu objavljivanja izveštaja, tako i formu u kojoj će izveštaji biti objavljeni. Dopuna člana 183. je potrebna, iako na izgled, korisnik koji preuzme dokumente sa Portala o javnoj nabavci svakako može te dokumente da dalje i koristi. Predložena dopuna ima u vidu faktičke mogućnosti korišćenja informacija iz dokumenata nakon što budu preuzeti.

Na primer, nije poenta samo u tome da korisnik može preuzeti konkursnu dokumentaciju za svaku javnu nabavku i da može svaku od njih ponaosob da pretražuje po ključnoj reči ili da kopira delove teksta. Potrebno je obezbediti takva rešenja koja bi dala korisniku mogućnost da odjednom pretraži podatke (npr. dodatne uslove) za odabranu grupu javnih nabavki. Usvajanje ovih dopuna bi značajno povećalo opšti nivo transparentnosti i odgovornosti u javnim nabavkama, ne samo kroz kontrolu zainteresovane javnosti, već i kroz povećanje mogućnosti da nadležni državni organi utvrde slabosti u sistemu i otklone ih. Usvajanje dopuna bi stoga doprinelo i ostvarivanju ciljeva borbe protiv korupcije, čuvanja javnih sredstava, pospešivanju korišćenja elektronske uprave i reforme javne uprave.

Sve dostavljene predloge možete preuzeti sa sajta TS, sa [stranice Inicijative i analize](#).

Otvaranje podataka o reviziji

20. oktobra 2018.

Državna revizorska institucija najavila je da će postupiti po dve inicijative Transparentnosti Srbija.

Na [predstavljanju](#) hiljaditog revizorskog izveštaja predsednik DRI i generalni državni revizor, Duško Pejović, najavio je promene u radu te institucije, od kojih su neke zasnovane na predlozima koje je proteklih godina davala Transparentnost – Srbija. Kada je reč o predmetu revizorskih pregleda, on je ohrabrio „sve zainteresovane strane da se jave po pitanju predloga tema, jer je stručna kontrola javnih finansija posao DRI, a pravo da znamo kako se troši javni novac je pravo svih građana“.

Ovakvo ohrabrenje bi, po mišljenju TS trebalo pratiti i upućivanjem povratne informacije o tome šta je urađeno građanima i organizacijama koje su ukazale DRI na problem.

U svom govoru, generalni državni revzor se osvrnuo direktno i na nedavni [predlog](#) Transparentnosti – Srbije za otvaranje podataka u posedu DRI kako bi oni bili lakši za korišćenje zainteresovanoj javnosti – svima onima koji žele da sami vrše poređenja po godinama i među subjektima revizije, da analiziraju objavljene podatke i da sami izvuku zaključke o poslovanju javnog sektora i delotvornosti revizije.

„Kako bismo išli u korak sa vremenom, otvorićemo podatke iz izveštaja Institucije, naravno sa izuzetkom tajnih i privatnih podataka, u mašinski čitljive forme. Otvaranje podataka je veoma bitno, jer se na taj način značajno utiče na transparentnost, efikasnost i ekonomičnost.“ Reagujući na ovu najavu, Nemanja Nenadić, koji je prisustvovao ovom predstavljanju pozvao je i druge državne organe da otvore podatke koji se odnose na javne finansije, a zakonodavce da takvu obavezu predvide u propisima. „Trenutno je najaktuelniji Zakon o javnim nabavkama, čiji nacrt predviđa javnost mnogih važnih informacija, ali bi trebalo već sada precizirati da se one obavezno objavljuju u otvorenom formatu“ – rekao je on.

Još jedna važna promena u radu DRI, koja je u vezi sa inicijativama Transparentnosti, tiče se objavljivanja odazivnih izveštaja na veb sajtu DRI. DRI je u vezi sa tim najavila izradu formulara koji bi subjektima revizije olakšala izradu ovih izveštaja, jer su oni to do sada činili „na različite načine, često nekompletno, pa je DRI morala da traži dodatne dokaze“. Državni revzor je obećao da će odazivni izveštaji na revizorske izveštaje iz 2018. biti objavljivani na sajtu DRI. Podsećamo da je [Transparentnost inicirala](#) objavljivanje odazivnih izveštaja jer građani trenutno imaju na raspolaganju samo informaciju o tome koje probleme je DRI uočila i šta je preporučila u vezi sa time, ali ne i šta su revidirani subjekti uradili potom.

Konferencije

Alarm izveštaj prEUgovora o stanju vladavine prava u Srbiji

25. oktobar 2018.

Zarobljavanje države narušava prava građana Srbije i predstavlja glavni problem napretka na putu ka Evropskoj uniji, zaključeno je na predstavljanju najnovijeg nezavisnog [izveštaja](#) koalicije prEUgovor o napretku u poglavljima 23 i 24, koje je održano 25. oktobra 2018. u Beogradu.

Zarobljavanje države podrazumeva iscrpljivanje javnih resursa zarad privatnih interesa, umesto da se koriste u cilju opšteg dobra, obrazložio je istraživač Beogradskog centra za bezbednosnu politiku (BCBP) i moderator diskusije **Bojan Elek**.

„Ovaj problem prožima mnoge sfere društva i zahteva hitnu reakciju“, istakao je istraživač BCBP.

Delove izveštaj o borbi protiv korupcije predstavio je programski direktor TS Nemanja Nenadić:

Nastavljeni su negativni trendovi kašnjenja sa ispunjavanjem obaveza iz Akcionog plana za poglavlje 23 EU integracija. Pri tom, očigledno je da ne funkcionišu mehanizmi koordinacije aktivnosti, rešavanja problema, niti je počela ozbiljna revizija AP kako bi u budućnosti ovi problemi bili rešeni.

1. Nema naznaka da se stanje suštinski popravlja ni u situacijama kada se ispunjavaju pojedine aktivnosti. Tipičan primer je zakon koji bi trebalo da zameni aktuelni o Agenciji za borbu protiv korupcije, a čiji je nacrt lošiji nego prethodno objavljeni iz 2016. Iako bi se usvajanjem tog zakona popravio procenat ispunjenja AP, to ne bi donelo suštinski napredak, zato što sadržaj zakona ne donosi rešenja za problema zbog kojih je reforma i preduzeta.
2. Novi ustavni amandmani potvrđuju odsustvo volje za depolitizaciju pravosuđa, što je bio proklamovani razlog da se krene u referorme. Vlada nije pružila obrazloženje zbog čega smatra da će preduzete reforme doneti takve promene, već se isključivo oslanja na mišljenje Venecijanske komisije o zadovoljenju minimalnih standarda. Usled toga, predloženo je rešenje koje u pravosudnim savetima ostavlja manje mesta za sudije i tužioce, predložene od strane njihovih kolega nego što ih ima čak i u sadašnjem ustavnom ustrojstvu.
3. Nema promena u primeni zakona koji već postoje, tako da su, između ostalog ostali nerešeni problemi u vezi sa depolitizacijom javnih preduzeća i javne uprave, gde i dalje vlada “v.d. stanje”.

4. Kao pozitivne promene u ovom periodu mogu se navesti promene zakona u vezi sa javnim raspravama. Međutim, efekti ovih normi se mogu videti u punom smislu tek kada budu izmenjeni i podzakonski akti - poslovnik Vlade i statuti gradova i opština.

U odgovorima na pitanja novinara Nenadić je ukazao da otvaranje pojedinih pregovaračkih poglavlja predstavlja nešto što je dobro i za Srbiju i za EU, tako da evropski zvaničnici i zemlje članice ne treba da kažnjavaju loš učinak Srbije u vladavini prava time što neće otvarati pregovore u drugim oblastima. Naprotiv, zvaničnici EU, a naročito političari, treba jasno da stave do znanja vlastima u Srbiji gde leži problem i da prestanu da tretiraju poštovanje zakona kao nešto što mora da se ostvari u dugotrajnom procesu. Naprotiv, sa poštovanjem zakona se može početi odmah i ako vlasti u Srbiji to ne čine, ni evropski zvaničnici spram toga ne bi trebalo da pokazuju nikakvo razumevanje, niti da relativizuju činjenicu da se se oni ne poštuju.

Nenadić je komentarisao i slučaj koji je predstavila Bobana Macanović iz AŽC, u vezi sa nezakonitim konkursom za uspostavljanje “nacionalnog SOS telefona” za žrtve nasilja. Taj eklatantan primer kršenja zakona, utoliko je gori zato što je Ministarstvo rada imalo mogućnost da pokrene postupak izmene Zakona, ali se umesto toga opredelilo da kroz zaključak Vlade, kao kvazipravni osnov, zaobiđe obavezu sprovođenja javne nabavke za uslugu SOS telefona, svesno kršeći Zakon o socijalnoj zaštiti.

Koalicija prEUgovor okuplja sedam organizacija civilnog društva a osnovana je radi praćenja realizacije politika koje se odnose na pregovore o pristupanju Srbije EU sa posebnim naglaskom na poglavlja 23 i 24.

Cilj Koalicije je da pomogne da se proces pridruživanja EU iskoristi za postizanje bitnog napretka u daljoj demokratizaciji srpskog društva.

Koaliciju prEUgovor čine ASTRA - Akcija protiv trgovine ljudima, Autonomni ženski centar (AŽC), Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCBP), Centar za istraživačko novinarstvo Srbije (CINS), Centar za primenjene evropske studije (CPES), Grupa 484 i Transparentnost Srbija (TS).

Lobiranje i zarobljavanje države

31. oktobar 2018.

Evropska komisija je u februaru 2018. u Strategiji proširenja na Zapadni Balkan konstatovala da zemlje regiona pokazuju elemente "zarobljenih država". Ovaj fenomen je bio predmet više istraživanja na kojima je tokom 2018. godine radila Transparentnost Srbija. U sredu, 31. oktobra, predstavili smo ključne nalaze istraživanja koje na dva primera istražuje elemente zarobljavanja u oblastima urbanog planiranja i rada javnih preduzeća. Slična istraživanja je Transparency International tokom prethodnih godina sproveo u zemljama zapadnog Balkana, a uz podršku EU.

U [istraživanju](#) "Elementi zarobljene države", zaključeno je da je prostorno planiranje u Beogradu pod uticajem privatnih investitora – preciznije u interesu osoba koje su blisko povezane sa vladajućom političkom elitom. Iako postoje propisi o prostornom planiranju koja predviđa izradu stručnih studija, javne rasprave i odobravanje planova od strane gradskih vlasti, u realnosti ti planovi su za naznačajnije projekte prilagođavani ili u celosti usvajani kako bi služili zadovoljenju pojedinačnih interesa.

U delu istraživanja posvećenom političkoj kontroli u Elektroprivredi Srbije konstatuje se da EPS; kao najveće javno preduzeće, odslikava u negativu sve ono što nije postignuto usvajanjem zakona o javnim preduzećima iz 2012. i 2016. godine, a bilo je postavljeno kao cilj: profesionalizacija, odgovornost, transparentnost i efikasnost javnih subjekata:

a) Izvršni menadžment a naročito vršilac dužnosti direktora, su politički postavljeni i u širokoj javnosti smatra se da su nekvalifikovani za obavljanje ovih poslova; štaviše, mnoge osobe iz nižeg nivoa menadžmenta se takođe smatraju nekompetentnima. b) Nema informacije da je nadzorni odbor preduzeća, postavljen od strane Vlade, preduzeo korake da ispravi bilo koji od identifikovanih problema.

c) EPS praktikuje zapošljavanje po osnovu pripadnosti političkoj stranci, čijem prikrivanju i lakšem sprovođenju pogoduju česte reorganizacije strukture preduzeća, diskrecione izmene akta o sistematizaciji sa opisima radnih mesta i zadržavanje nekoliko firmi koje su bile povezane sa EPS-ovim postrojenjima na Kosovu.

d) EPS-ov profit je veštački povišen kako bi se izvršili transferi u budžet, kako bi se prikazao višak sredstava u budžetu i time dobila politička korist, povezivanjem ovog viška sa uspešnošću vladine politike.

e) Ne postoji sveobuhvatno izveštavanje i odgovornost za postizanje ciljeva EPS-a, već samo po pitanju finansijskih rezultata.

f) Cena EPS-ovih usluga je decenijama držana na nivou nižem u odnosu na susedne zemlje kako bi se sačuvao "socijalni mir" i kako bi se izbeglo da političkim liderima opadne popularnost

Jedan od načina da se osvetli i zaštiti proces donošenja propisa od zarobljavanja jeste uređenje lobiranja, što je druga tema o kojoj smo govorili na konferenciji. Programski direktor TS predstavio je amandmane koje je TS uputila svim poslaničkim grupama u Narodnoj skupštini, a koji bi mogli da unaprede tekst Zakona o lobiranju o kojem parlament počinje da raspravlja. Preuzmite sve amandmane i obrazloženje [sa sajta TS](#).

Nenadić je ukazao da Predlog Zakona koji je upućen narodnim poslanicima neće rešiti neke neke od ključnih problema. Ipak, generalno je dobra stvar da se uopšte donosi ovaj zakon i da se na taj način konačno upotpunjuje antikorupcijsko zakonodavstvo u Srbiji.

U njemu ima i pojedinih dobrih pravila. Međutim, dometi korisnih rešenja su veoma ograničeni.

Među nerešenim problemima, nalaze se i sledeći:

1. zakon ne dotiče pokušaje uticaja na donošenje pojedinačnih odluka, već isključivo opštih pravnih akata; iako većina zakonodavaca u svetu postupa na sličan način, nema sumnje da bi bilo jednako važno urediti i ova pitanja;
2. zakonom je propisana obaveza podnošenja izveštaja Agenciji za borbu protiv korupcije o izvršenom lobiranju, ali ne i javnost tih podataka; ne postoji dužnost izveštavanja u vezi sa nezvaničnim lobiranjem - pokušajima uticaja koji se vrše pre upućivanja zvaničnog dopisa o lobiranju;
3. ovaj (niti bilo koji drugi zakon) se ne bavi rešavanjem ozbiljnog problema - da državni organi ostaju nemi na obrazložene inicijative građana, udruženja i privrednih subjekata da se donese ili promeni neki propis ili da arbitrerno biraju koje će od tih inicijativa uzeti u obzir.

Antikorupcijsko savetovalište ALAC

Prenosimo tri slučaja iz prakse našeg Antikorupcijskog savetovališta:

Uticajni dužnici

Savetovalištu se javio jedan od bivših direktora ogranka velikog javnog preduzeća u Srbiji i predočio podatke u vezi sa postupcima prema njemu, koji su, kako tvrdi, pokrenuti jer je uočio nepravilnosti i imao nameru da ih ispravi. U prijavi je naveo da je zbog namere da naplati potraživanja dobio najpre pretnje a zatim su usledili i drugi pritisci od strane "uticajnih dužnika", a potom i od direktora iz drugih sektora. Kako nije odustajao od namere da naplati potraživanja, ušao je u otvoreni sukob sa vrhom preduzeća i klijentima, što je rezultiralo smenjivanjem. S obzirom na obilje različitih informacija koje je neophodno proveriti, Savetovalište će pokušati da izvrši provere iznetog kako bi došli do konkretnih zaključaka, ali u isto vreme i da klijentu pruži podršku i zaštitu kao mogućem uzbunjivaču.

Zoohigijena, ponovo

Drugi slučaj je nekoliko prijava različitih organizacija za zaštitu prava životinja, koje su pružile podršku udruženju Belka iz Majdanpek u prijavi protiv čelnika jedne opštine u jugozapadnoj Srbiji, zbog oduzimanja životinja i upotrebe resursa komunalne policije za postupke koji nisu u njihovoj nadležnosti. Čelnike i odgovorna lica opštinske uprave su obavestili da je protiv preduzeća Avenija MB podneto više krivičnih prijava, a da je o sumnji u koruptivne elemente u radu i onih koji potpisuju ugovore sa njima, obavješteno i Odeljenje za organizovani kriminal i više medija. Smatraju da je odgovornost za protivpravni rad Avenije MB snose lica, potpisnici nezakonitih ugovora sa ovom, kako tvrde, nelegalnom zoohigijenskom službom koja radi bez javnog ovlašćenja što predstavlja krivično delo iz čl.353. Krivičnog zakonika Republike Srbije, i predstavlja krivično delo zloupotrebe budžetskih sredstava i javnih nabavki. Takođe tvrde da odgovorna lica iz lokalnih samouprava nemaju izgovor da nisu obavješteni o nepoštovanju niza propisa iz Zakona o dobrobiti životinja i Zakona o veterinarstvu a kao naručioci posla imaju dužnost da nadziru rad onih kojima plaćaju ogromne iznose za ove usluge.

Pretnje zbog zahteva za pristup informacijama

Jedan od slučajeva iz Savetovališta jeste obraćanje osobe koja je posumnjala na nepravilnosti u obračunavanju usluga javnog preduzeća u njegovom mestu. Nakon što se javio, izradili smo mu model zahteva. Potom se, međutim, suočio sa nepostupanjem po primljenom zahtevu za pristup informacijama, a zatim i sa verbalnim pretnjama od strane nepoznatih lica. Kako nisu stigli odgovori na upućene zahteve, najpre smo sačinili predlog žalbe Povereniku za informacije od javnog značaja, a zatim se i sami uključili u istraživanje kroz upite javnom preduzeću. Jedan od ciljeva Savetovališta, jeste i da se pruži pomoć i podrška u situacijama kada građani doživljavaju verbalne i druge pretnje, pre svega kako bi istrajali u nameri da se bore protiv korupcije. U ovom slučaju, građanin je očigledno uočio ozbiljne nepravilnosti, izvršio pritisak pravim pitanjima i kod čelnika javnog preduzeća izazvao reakciju koja nam pokazuje da smo na pravom putu. Nastavićemo da mu pružamo podršku i pomoć, u jednom delu slučaj ćemo preneti teret i pažnju na organizaciju, kako ne bi trpeo pritisak.

Mediji

Ko sme da vidi rusko-srpski ugovor o železnici?

RFE, Iva Martinović, 16. oktobar 2018.

Ruska kompanija „RŽD International“ odbila je da da saglasnost da se Radiju Slobodna Evropa dostave ugovori o modernizaciji železnice u Srbiji, koji su potpisani između te kompanije i srpskog državnog preduzeća “Infrastruktura železnice Srbije”. Da ruska strana nije dozvolila da se RSE dostavi dokumentacija saopštio je generalni direktor “Infrastruktura železnice Srbije” Miroljub Jevtić, navodeći da se kompanija „RŽD International“ „pozvala na primenu ruskog prava“, kada je u pitanju međudržavni sporazum između Srbije i Rusije.

The screenshot shows a news article from Radio Slobodna Evropa. The title is "Ko sme da vidi rusko-srpski ugovor o železnici?". The article is dated 15. oktobar/listopad, 2018, and is written by Iva Martinović and Sonja Gočanin. The article text is partially visible, matching the text in the first block. Below the text, there are social media sharing options (Facebook, Twitter, Email) and a "Podijelite" button. There is also a "Pogledajte komentare" and "Ođampaj" button. A large image of a billboard for RZD is shown, with the text "Градимо заједно за будућност!" and "RZD" logos. The billboard is set against a city street background with a car in the foreground.

Međunarodna poslovna praksa dozvoljava primenu prava druge države ukoliko se dve strane tako dogovore, kaže profesor Pravnog fakulteta Union Zlatko Stefanović. „Ono što je uobičajeno u međunarodnim poslovnim odnosima jeste da se bira pravo one države kojoj pripada strana koja isporučuje robu ili prodaje svoju uslugu (Rusija, prim.nov.), a ne ona koja vrši plaćanje“, navodi Stefanović.

Da se ugovori i drugi sporazumi sklapaju tako da se sadržaj dogovora proglašava poverljivim, pokazuje Memorandum o razumevanju koji je u februaru 2018. godine potpisan između ruske kompanije „Jandeks“ i Grada Kragujevca o izradi digitalne navigacione mape grada. U ovom memorandumu navedeno je da nijedna strana ne može da izda bilo kakvo saopštenje bez pisanog pristanka druge strane. Ipak, Grad Kragujevac je na zahtev RSE, dostavio spomenuti dokument.

Sa druge strane, Ministarstvo odbrane Srbije odbilo je da RSE da informaciju o vrednosti nabavke helikoptera Mi-17, Mi-35, X-145, kao i aviona MiG-29 koji su kupljeni od Rusije i Belorusije. Tada je Ministarstvo navelo da "vrednost nabavke pomenutih vazduhoplova predstavlja deo ugovora koji je poverljive prirode i predstavlja poslovnu tajnu prodavca".

Sada, srpsko preduzeće “Infrastruktura železnice Srbije” u odgovoru kojim odbija zahtev RSE za uvid u ugovore sa ruskom kompanijom, pored ostalog, navodi da se pravni odnosi prema ugovoru između dve

strane „regulišu Zakonodavstvom Ruske Federacije“, osim u delu „projektovanja i izgradnje“, gde srpski zakoni imaju prednost.

Kada je u pitanju uvid javnosti u dogovoreno, moralo bi da važi zakonodavstvo Srbije - saglasni su i profesor Zlatko Stefanović i Nemanja Nenadić iz nevladine organizacije „Transparentnost Srbija“.

„Šta god da je ugovoreno između srpske i ruske strane, primenjuje se Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja zato što ugovore koji su traženi poseduje i jedan organ vlasti u Srbiji. Taj organ ne može navesti saglasnost druge ugovorne strane kao neki apsolutni izuzetak, već bi morao da sprovede postupak u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama i da odmeri da li u konkretnom slučaju postoji opravdani razlog da se određene odredbe ugovora učine tajnim ili ne“, navodi Nenadić.

U preduzeću „Infrastruktura železnice Srbije“ pak tvrde da ugovori sa ruskom kompanijom u ovom slučaju nisu tajni, i navode da su (za razliku od RSE), dostavljeni jednom drugom mediju.

„Pre nekoliko meseci bio je upućen zahtev od jednog novinara iz Novog Sada i tada smo dobili saglasnost od 'RŽD International'. I dostavili sve primerke ugovora“, rekao je generalni direktor Miroljub Jevtić.

RSE je nakon odbijanja srpskog državnog preduzeća da dostavi ugovore uputio žalbu Povereniku za informacije od javnog značaja Srbije, budući da se modernizacija železnica po ugovorima sa ruskom kompanijom finansira iz ruskog državnog kredita koji se otplaćuje novcem iz budžeta Srbije.

Jevtić je naveo da je povodom žalbe RSE postupak u toku, i da su tim povodom „u stalnoj komunikaciji“ sa ruskom kompanijom, te da će „sve aktivnosti raditi u okviru zakona“.

„U slučaju (RSE), verujem da bi ta odluka morala pasti u postupku po žalbi. Ako je nešto tajna, onda to mora biti tajna za sve i ne može se udovoljiti po zahtevu jednog medija, a drugome uskratiti informacije. To nije samo kršenje osnovnih pravila koje sadrži Zakon o slobodnom pristupu informacijama, već predstavlja i jednu posebnu povredu Člana 7. tog Zakona koji **eksplicitno zabranjuje bilo kakvu diskriminaciju medija**“, podvlači Nemanja Nenadić.

Ovo nije prvi slučaj u kome država ne objavljuje ugovore o poslovima koji se finansiraju novcem građana Srbije. „Imamo slučajeve u kojima je javnosti predočeno da je strani pratner tražio tajnost mnogih delova ugovora“, navodi Nenadić. „Beograd na vodi“, smederevska „Železara“, „Air Serbia“, Fiat - sve su to **„kapitalni projekti“** u kojima stavke ugovora sa stranim investitorima javnosti nisu do kraja poznate.

"Upravo je [Fiat dobar primer](#) za to, gde do dana današnjeg mnogi delovi i aneksi nisu obelodanjeni. Generalno, nije problem u tome što će strani partner tražiti bilo šta. To je njihovo pravo i oni mogu da pokušaju, ali **problem je da naši državni organi pristaju na takve vrste dogovora** i ono što se tu jedino može učiniti da bi se problem rešio jeste **dopuna Ustava, kojom bi bila predviđena ništavost bilo kakve odredbe ugovora koji stvara obaveze za Republiku Srbiju ukoliko predviđa tajnost**. Osim možda iz nekih vrlo specifičnih slučajeva, koji se tiču bezbednosti države", navodi Nemanja Nenadić.

Rusija je, prema Sporazumu o odobrenju državnog izvoznog kredita iz 2013. godine, Srbiji odobrila 800 miliona dolara „za finansiranje 85 procenata vrednosti svakog ugovora o isporuci robe, obavljanju radova i pružanju usluga u oblasti železnice na teritoriji Srbije između srpskih i ruskih ovlašćenih kompanija“.

Prema ovom sporazumu, srpska strana ruskoj plaća kamatu na korišćenje kredita po stopi od 4,1 procenta godišnje.

Sve manje ljudi prijavljuje korupciju

Danas, Katarina Živanović, 5. oktobar 2018.

Čitavih 15 godina trajala je borba uzbunjivača Borka Josifovskog, bivšeg direktora beogradske Hitne pomoći, koji je 2005. godine ukazao na saradnju lekara Hitne pomoći i pogrebnika, da bi Viši sud u Beogradu presudio u njegovu korist. I to ne u vezi slučaja na koji je ukazao, već na posledice koje su iz toga proizašle, a to je, između ostalog, gubitak posla, piše list "Danas".

„Nakon odlaska ekipe hitne pomoći sa adrese porodice koja je zvala Hitnu pomoć radi intervencije teško bolesnog ukućanina, koji je u međuvremenu preminuo, dolazili su predstavnici uvek istih privatnih pogrebnika nudeći svoje usluge porodici preminulog. Adrese porodica pokojnika su saznavali od lekara Hitne pomoći koji su od pogrebnika zauzvrat primali novčanu naknadu“, saznanja su do kojih je 2005. došao Josifovski, koji je o ovome obavestio inspekciju i Ministarstvo zdravlja. Međutim, „nagrađen“ je otkazom, a ubrzo nakon što su ove informacije dospеле u javnost, Josifovski je dobio i pretnje smrću.

- Ovo nije presuda kojom se rešava o slučaju zloupotreba u Hitnoj pomoći, već presuda kojom se utvrđuje da je nekoliko državnih organa „ignoriralo prijave i nije sprovodilo adekvatne istrage" i da su time naneli štetu uzbunjivaču. U tome bi mogao biti širi značaj ove odluke. I danas, u mnogo drugih primera imamo situaciju da se prijave mogućih zloupotreba ignorišu ili se ne ispituju kako treba.

Cilj je da se ta stvar promeni, a ovačve presude bi trebalo tome da posluže - kaže za Danas Nemanja Nenadić, programski urednik Transparentnosti Srbija.

On dodaje da se prema statistikama krivičnih prijava i optužnica, može zaključiti da se slučajevi korupcije sve manje prijavljuju. Prema rečima našeg sagovornika, ljudi su uplašeni od gubitka posla i sličnih problema da bi uopšte postali uzbunjivači.

- Čak i kada sud pruži zaštitu koja se odnosi na radnopravni položaj, postoje mnoge mogućnosti da nezadovoljne kolege ili pretpostavljeni uzbunjivaču učine život neprijatnim. Kada neko pod imenom i prezimenom uzbunjuje, obično je svestan da može da se suoči i sa takvim posledicama, ističe Nenadić.

On dodaje da bi najbolji odgovor države i najbolja promocija uzbunjivanja bilo brzo ispitivanje i kažnjavanje svake prijavljene nepravilnosti ili štetne radnje, jer je upravo to glavni motiv ljudi koji se odvaže da ih prijave.

- Zbog toga je veoma loš signal činjenica da ostaju neispitani brojni slučajevi sumnji na kršenje zakona, koji ne samo da su prijavljeni, već su o njima izveštavali i mediji - ukazuje Nenadić.

U septembru 2006. Josifovski je razrešen dužnosti, rešenjem Ministarstva zdravlja, sa obrazloženjem da je istupanjima u sredstvima javnog informisanja narušio ugled Gradskog zavoda za Jitnu medicinsku pomoć, a iznošenjem neproverenih informacija o nesavesnom radu svojih kolega izazvao uznemirenje javnog mnjenja. Istovremeno je dobio anonimne pretnje smrću.

Na neplaćenom odsustvu je bio godinu dana i za to vreme se priključio Humanitarnoj organizaciji koja je radila na ratnom području u Sudanu, a po povratku u zemlju, u Hitnoj pomoći je raspoređen da daje medicinske savete putem telefona. Nakon mesec dana, dobio je otkaz.

Nije se mirio sa zatvaranjem slučaja koji je prijavio, o saradnji pojedinih lekara Hitne pomoći i pogrebnog preduzeća, te je podnosio krivične prijave Prvom osnovnom javnom tužilaštvu, Višem javnom tužilaštvu u Beogradu, Agenciji i Upravi za borbu protiv korupcije, ali je reakcija nadležnih izostala.

Viši sud je nakon 15 godina utvrdio da je pet državnih organa preduzelo štetne radnje prema Josifovskom i stavilo ga u nepovoljniji položaj zbog izvršenog uzbunjivanja. U pitanju su Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Agencija za borbu protiv korupcije, Prvo osnovno javno tužilaštvo u Beogradu i Više javno tužilaštvo u Beogradu.

Nagrada za uzbunjivanje

- Zaštita uzbunjivača od štetnih posledica ne može biti potpuna, naročito kada su u odmazdu uključeni i drugi subjekti, a ne samo poslodavac, kao i kada uzbunjivač nije zaposleni, već korisnik usluga. Zbog toga smo predlagali nekoliko amandmana u vezi sa naknadom štete i nagradom za uzbunjivače koji su doveli do ostvarivanja javnih prihoda, ali oni nisu prihvaćeni - kaže Nemanja Nenadić.

Vlast ćuti o preuzimanju beogradskog aerodroma

RFE, Branka Trivić, 10. oktobar 2018.

Francuska kompanija "Vansi Aerodromi" (Vinci Airports) još nije uplatila naknadu za koncesiju beogradskog aerodroma "Nikola Tesla", o čemu je ugovor sa Vladom Srbije potpisan pre šest i po meseci. Nije preuzela aerodrom, a nije ispunjeno ni obećanje premijerke Srbije Ane Brnabić, dato krajem prošle godine, da će koncesioni ugovor i svi njegovi aneksi biti javni.

Vlada Srbije i Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture nisu na svojim internet stranicama objavili ugovor.

Radio Slobodna Evropa još nije dobila odgovore sa te dve adrese na pitanja do kada je (bio) rok da "Vansi" uplati koncesiju i zašto nije obelodanjen koncesioni ugovor sa tom francuskom kompanijom.

Na Zapadu su javna ona preduzeća koja moraju javno da posluju, a ne ona koja se bave javnim uslugama. To se odnosi i na javno preduzeće, odnosno, francusko akcionarsko društvo "Vansi Aerodromi", koje je pre šest i po meseci sa Vladom Srbije potpisalo ugovor o koncesiji beogradskog aerodroma "Nikola Tesla".

Konsultant za strana ulaganja Mahmut Bušatlija navodi da vlast Srbije neobjavlivanje ugovora često objašnjava time da to strani partner ne želi, što je, primerice, bio slučaj sa odbijanjem Beograda da objavi ugovor sa italijanskim Fiatom 2008. godine.

Fiat je, međutim, akcionarsko društvo listirano na berzi, pa mora javnosti pružati uvide u svoje poslovne bilanse. Isto to je i francusko preduzeće "Vansi Aerodromi", pa nema objašnjenja zašto Vlada Srbije i Ministarstvo za građevinarstvo taj ugovor još nisu obelodanili. Bušatlija objašnjava zašto strana akcionarska društva listirana na berzi ne mogu da posluju tajno.

"Zato što onaj ko ima, ko hoće da kupi ili proda njihove akcije, mora da zna kako oni posluju, tako da ona, zavisno od vrste preduzeća ili berze, moraju kvartalno ili šestomesečno da daju svoje bilanse i da sve svoje odluke, dakle, i ugovore, javno prikazuju. Njihovi ugovori su javni svuda u svetu, osim kod nas. Kompanija 'Vansi', kao vlasnik firme „Vansi Aerodromi“, jeste na berzi i morala bi javno da prikazuje svoje bilanse. Međutim, kada takve kompanije dođu u zemlju gde ne moraju ništa jer nema valjanih zakona ili se, ako ih ima, oni ne poštuju, onda gledaju da dobro prođu", kaže Bušatlija.

Predstavnici Vlade Srbije i francuske kompanije "Vansi Aerodromi" potpisali su 22. marta ugovor o koncesiji beogradskog aerodroma "Nikola Tesla" na 25 godina. Francuska kompanija je pobedila na tenderu za koncesiju sa cenom od 501 milion evra, uz investicionu obavezu od 732 miliona evra.

Premijerka Srbije Ana Brnabić izjavila je da je planirano da prihodi od koncesije beogradskog aerodroma i investicija u narednih 25 godina budu 1,5 milijardi evra, a da se posle 25 godina aerodrom vraća u vlasništvo Srbije.

U javno-privatnom partnerstvu i koncesijama nema jasnih procedura, sankcija, niti nadzora sprovođenja ugovora, a odomaćena je praksa da je oznakom "poverljivo" od javnosti moguće sakriti mnogo toga, navodi se u analizi nevladine organizacije Transparentnost Srbija. Transparentnost već godinu i po dana od resornog ministarstva i Vlade traži uvid u koncesioni ugovor i studiju opravdanosti za koncesiju aerodroma "Nikola Tesla"

Odgovora nije bilo, pa je Transparentnost uputila tužbu Upravnom sudu.

"Naša tužba se odnosi na nedostavljanje studije o opravdanosti. To je procedura koju smo morali da primenimo jer nije bilo moguće dobiti te dokumente. Takođe, pošto je reč o Vladi, ne postoji zakonska mogućnost ulaganja žalbe Povereniku za pristup informacijama od javnog interesa", kaže Nemanja Nenadić, programski direktor Transparentnosti Srbija.

Sud je Vladi naložio da odgovori i ona je to tek tada učinila, ali tako što je saopštila da je sve tajna i da ne može ništa da da.

"Nakon prve tužbe je Vlada obavezana da odgovori, ali smo dobili negativan odgovor, pa smo podigli novu tužbu, ali po njoj još nismo dobili odgovor suda", kaže Nenadić.

Uoči procedure odabira koncesionara premijerka Srbije je obećala transparentnost ugovora.

"Mogu da garantujem da će koncesioni ugovor biti javan. I aneksi će biti javni", rekla je Ana Brnabić 8. decembra 2017. godine.

Aktuelni Zakon o javno-privatnom partnerstvu, kako ukazuje analiza Transparentnosti Srbija, ostavlja prostor za korupciju i ne predviđa bilo kakve kaznene sankcije.

